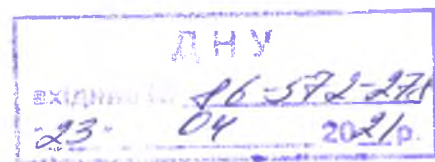

ВІДГУК
офіційного опонента

на дисертаційне дослідження

Валентини Миколаївни РИВЛІНОЇ

«МЕДІАТИЗАЦІЯ МИСТЕЦТВА: КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ»,

поданої на здобуття наукового ступеня

кандидата наук із соціальних комунікацій

зі спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій

Актуальність наукової розвідки В. М. Ривліної не викликає сумнівів. Адже медіатизація мистецтва у комунікаційному контексті функціонує повсюду у сучасному інформаційному просторі, що неодмінно за словами здобувачки і спричинило «суттєві трансформації в рецепції культури, змінили функціональність мистецьких практик, значно вплинули на зміст та форму їх ключових параметрів. Становлення людини медійної як нового типу комунікатора розширило дієвість медіатизації як ключового метапроцесу сучасності: йдеться не лише про технологізацію культурних інтенцій та диджиталізацію художніх форм» (ст 12.). Слушним і беззаперечним є введення в науковий обіг здобувачкою концептів «постпостмодерн», «трансавангард», «мистецтво епатажу», «епоха бродіння», «естетичний компроміс», «актуальне мистецтво», «художня інфернальність» та інші, що трактують значення феномену гуманітарного дискурсу як «модерного мистецтва».

Медіатизоване мистецтво, мудро пише дослідниця, що «змінює середовище побутування людини, призвичаює її до нової художньої оптики» (ст12).

Не можна не погодитися з автором дослідження в тому, що у зв'язку «із медіатизацією культури змінюється й мистецтво, що є її складником» (12 ст.) та «медіатизація є концептом, який, з одного боку, акумулює онтологію ЗМК на сучасному етапі становлення глобалізованого соціуму, а з іншого, презентує новітній концептуальний вимір досліджень у царині комунікацій. Медіатизація

виступає концепцією, що маркує дослідження, у яких йдеться про вплив медіатехнологій на соціум» пише дослідниця на (13 ст.) своєї дисертації.

Медіатизація є своєрідною інноваційною ідеєю, яка вкладає в себе творчий сенс, або ж певний своєрідний продукт, що демонструє цю інноваційну ідею, який і зосереджує складне, змістовне, багатогранне поняття ЗМК у сучасному інформаційному суспільстві, і демонструє модерний, оснований на спеціальному концептуальному зрізі досліджень процес у медіасфері.

У *вступній частині* роботи обґрунтовано актуальність теми, окреслено теоретичні та методологічні основи роботи, її зв'язок з науковими темами, визначено мету, об'єкт, предмет та методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри масової та міжнародної комунікації факультету систем і засобів масової комунікації Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара за темою «Соціальні комунікації та трансформації сучасних медіа (національний та глобальний аспекти)» (державна реєстрація 0113U007245).

Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна, завершеність та наукова цінність дисертаційного дослідження В. М. Ривліної не викликають сумнівів. Мало хто з дослідників працював над темою явища **медіатизації мистецтва, саме як комунікаційного поняття**. Здобувачкою узагальнено наукові погляди на поняття медіатизації, що розглядається і «як мегатренд сучасності і як метатеорія, котра кореспондується із соціальнокомунікаційною парадигмою» (ст. 2).

Необхідно відзначити, що у роботі вперше запропоновано та змістово обґрунтовано й емпірично підтверджено факт перетворення соціокультурних інституцій на масмедіа. Валентиною Ривліною, з'ясовано та виявлено комунікаційні засоби, інструменти, підходи, що забезпечують медіатизацію мистецтва у віртуальному музейному середовищі.

З'ясовуючи головні дослідницькі завдання, які поставлено у науковому дослідженні, Валентині Ривліній вдалось схарактеризувати концептосферу

медіатизації культури та висвітлити комунікаційні аспекти сучасного мистецтва. Варто помітити той факт, що дослідниця схарактеризувала партисипативні практики у функціонуванні творів мистецтва, і як наслідок висвітлили інтеграцію сучасних технологій, медіа та культурно-мистецьких надбань людства, що розкриває феномен медіатизації мистецтва на прикладі віртуалізації музеїв як соціокультурних інституцій.

Автором наукової розвідки досить цікаво продемонстровано опис прикладного компоненту дослідження, відображаючи перетворення віртуальних музеїв на онлайнві ЗМІ. У даній дисертаційній роботі, В. М. Ривліна продемонструвала серйозний емпіричний матеріал «контент сайтів найвизначніших музеїв світу (усього опрацьовано 44 сайти), а також зміст сайтів та соціальних мереж українських художніх музеїв (опрацьовано відповідний контент 7 музеїв). Визначальним чинником відбору матеріалу став факт наявності в музеїв віртуальної версії із пропозиціями віртуальних турів та запропонованими засобами зворотного зв'язку із віртуальними відвідувачами. Також було опрацьовано контент тематичних груп у соціальних мережах. Розглянуто низку перформансів, хепенінгів, флешмобів, артпрактик на фестивалях сучасного мистецтва, котрі унаочнюють теоретичні уявлення про медіатизацію (ст. 15.»).

Автором здійснено достатньо ґрунтовний огляд джерельної бази дослідження. На основі проаналізованих положень здобувач сформулював мету та завдання роботи.

Вартують уваги висновки до кожного розділу дисертації, в яких дослідниця окреслював власне трактування наукового аналізу та опис наукових поглядів, здійснюючи власні структурно-логічні твердження.

Перший розділ наукової розвідки присвячено аналізу теоретичних засад розвитку теоретико-методологічних засад вивчення медіатизації мистецтва в сучасному інформаційному просторі. Дослідницею розкрито й узагальнено теоретичну сукупність висловлювань, що належать до однієї і тієї ж системи формацій, у нашому випадку це «медіатизація культури». Погоджусь із Валентиною Ривліною з тим, що «концепт «медіатизація» набуває найбільшої

релевантності реаліям медіасередовища в другій половині ХХ ст., коли суспільство переходить у формат інформаційного» (ст. 19), і як наслідок пише дослідниця далі «медіатизація є трендовим концептом, що визначає характер багатьох досліджень у галузі комунікативістики, характеризується концептуальною суперечливістю і відсутністю наукового консенсусу щодо його методологічного статусу» (ст. 29). Цікавим є погляд дослідниці щодо сукупності концептів нації медіатизації культури. У підрозділі 1.2. Валентина Ривліна представила концептосферу медіатизації культури такими складовими «медіакратія», «медіалогіка», «медіаподія», «медіакультура» (ст. 30)., і не можу заперечити дослідниці, що вищезазначені складники уможливають комплексне осягнення медіатизації культури. Вартує неабиякої наукової уваги здійснений дослідницею комунікаційний аналіз мистецьких практик (ст. 47-52) та конкретизація даного аспекту дослідження у підрозділі 1.4.2 Моделювання як метод дослідження мистецької комунікації (ст. 52-57).

Якщо у першому розділі роботи авторка зосереджена на створенні наукового підґрунтя для вивчення проблеми та аналізові солідного масиву інформації, то другий розділ присвячено вивченню сучасного мистецтва, як комунікаційного аспекту. Дослідниця вправилася із аналізом поняття мистецтва як комунікаційної системи, окреслила зміст, форми, функції сучасного мистецтва (ст. 70, 73,77.). Також у даній науковій розвідці, Валентини Ривліної контентно окреслено поняття сучасного мистецтва як взаємодії між адресантом та адресатом (ст. 80).

Емпірично-вагомим у дослідженні дисертантки представлено третій розділ «Медіатизація мистецтва: основні форми та напрямки». В ньому Валентина Ривліна дослідила перформанси та аматорські художні проєкти, як чинник партисипативності, вдалося відобразити медіатизацію класичного мистецтва, з'ясовано Валентиною миколаївною інтеграцію сучасних технологій, медіа та культурно-мистецьких надбань людства (ст. 112, 113, 116) . Дослідниця представила власне бачення медіатизації музеїв як соціокультурної інституції (ст. 117).

Привертають увагу ґрунтовані висновки до кожного розділу дисертації, в яких дисертантка намагається дати власне трактування тих чи інших наукових бачень.

Роботу завершують розгорнуті висновки, які переконують, що завдання, означені в меті роботи, повністю виконано, і ми маємо оригінальне викладення актуальної наукової проблеми як в теоретичній, так і в практичній площині.

Окремого оцінного схвалення заслуговують додатки дисертаційного дослідження, які у прикладному контексті характеризують медіатизацію культури та її комунікаційні аспекти.

Немає заперечень у твердженні, що дисертація є результатом самостійного дослідження, де автор демонструє власні ідеї, дослідження. Цікавим у дисертації є прикладний емпіричний метод дослідження, а саме: контент тематичних груп у соціальних мережах (інстаграм-ресурси Tzvetnik, Art.viewer, ATP Diary, Saw.Some.Show, ContemporaryArtDaily, #tussenkunstenquarantaine, ФБ-проект #Изоизоляция) за березень-листопад 2020 року. Розглянуто низку перформансів, хепенінгів, флешмобів, артпрактик на фестивалях сучасного мистецтва, котрі унаочнюють теоретичні уявлення про медіатизацію (ст. 177-193).

Практичне значення результатів дослідження визначається рекомендаціями, викладеними в дисертаційній роботі, щодо перспективних та пріоритетних напрямів медіатизації культури та її складових, що супроводжується медійністю у сучасному інформаційному суспільстві. У практичній діяльності результати дослідження можуть стати матрицею для організації й успішної роботи у медіаосвітній галузі,⁶ а представлені висновки можуть бути застосовані при проведенні професійних тренінгів для працівників соціокультурних закладів.

Оцінка публікацій.

За результатами дослідження опубліковано 6 наукових праць, з яких: 6 – статті в наукових фахових виданнях України (з яких: 5 статей, зокрема 4 – у фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 1 праця апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій відповідає необхідним

вимогам щодо публікацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук відповідно до встановлених вимог МОН України.

Отримані наукові статті та положення, висновки і рекомендації повною мірою висвітлено у наукових публікаціях Валентини Миколаївни Ривліної.

Структура дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із підрозділами, висновків, списку використаних джерел (193 позиції), додатків. Загальний обсяг роботи становить 195 сторінок, з яких 156 сторінок основного тексту.

Апробація результатів дослідження.

Положення дисертаційної роботи достатньо обговорені і пройшли необхідну апробацію. Основні теоретичні, методологічні та практичні положення і результати дисертації доповідались та обговорювались на п'ятих науково-практичних конференціях: III Міжнародна науково-практична конференція «Інформація та соціум» (Вінниця, 2018), II Міжнародна наукова конференція «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі» (Київ, 2019), IV Міжнародна науково-практична конференція «Інформація та соціум» (Вінниця, 2019), XVI Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Система національних ЗМК у сучасній Україні: нова візія» (Дніпро, 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Традиційні та нові медіа перед викликами сучасного суспільства» (Львів, 2020).

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Наукове дослідження добре структуроване, в ньому логічно і послідовно співвіднесено окремі частини, які розвивають і доповнюють думки та висновки автора від розділу до розділу. Здобувачка наукового ступеня добре володіє мовою, а тому стиль роботи не втрачаючи своїх наукових ознак дозволяє легко знайомитись з її змістом.

Відповідність автореферату змісту дисертації.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст,

результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Опубліковані автором дослідження наукової роботи та автореферат відображають основні положення змісту дисертації. Зміст автореферату та основні положення є ідентичними.

Разом з тим, високо оцінюючи науковий доробок В. М. Ривліної хотілося б вказати і на деякі дискусійні моменти.

1. З тексту підрозділу 1.2 «Концептосфера медіатизації культури» не зрозуміло, як дисертантка потрактовує поняття «концепт» і за яким принципом обирає концепти для аналізу.

2. Варто було б уточнити, яку роль у процесі становлення медіатизації мистецтва відіграли наведені у підрозділі 3.1 «Перформанси та аматорські проєкти: чинник партисипативності» перформанси Марини Абрамович.

3. У вступній частині дисертації варто було б окреслити хронологічні рамки дослідження.

4. Стрімкий розвиток партисипативних практик у медіатизованому мистецтві прийшовся на період пандемії та планетарної самоізоляції. Чи залишаться перспективними утворені мистецькі ком'юніті у післякарантинний період?

5. У яких напрямках, на думку дисертантки, розвиватиметься медіатизоване мистецтво? Чи можна говорити про еволюцію медіатизації мистецтва в контексті піднесення т. з. цифрового мистецтва, що є наразі надзвичайно актуальним явищем?

Проте ще раз зазначу, що мої зауваження носять дискусійний характер і не стосуються принципових положень і висновків дисертації.

В цілому ж маємо справу з актуальною, самостійною та оригінальною науковою розвідкою, яка може прислужитись цікавим медіатизаційним мистецтвом, що відображає сучасний сучасний образ культурного споживача, який є динамічно-дієвим перебуваючи у діалогічному поднанні з продуцентами та організаторами культурних просторів.

Загальний висновок до дисертаційної роботи.

Все вищевикладене засвідчує високий рівень дисертації «**Медіатизація мистецтва: комунікаційні аспекти**», яка повністю відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а також вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 зі змінами. Авторка роботи Ривліна Валентина Миколаївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій.

Офіційний опонент:

доктор наук із соціальних комунікацій, доцент,
професор кафедри соціальних комунікацій,
декан факультету журналістики
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне)

МІТЧУК Ольга Андріївна

Підпис Мітчук О.А. засвідчує
Начальник відділу кадрів
Міжнародного економіко-
гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука

Мітчук О.А.

